

Форма № Н - 3.04

Державний вищий навчальний заклад «Національний гірничий університет»

(повне найменування вищого навчального закладу)

Кафедра аерології та охорони праці

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Завідувач кафедри
Аерології та охорони праці

Голінько В.І.

“ _____ ” _____ 2017 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Міжнародне співробітництво в галузі цивільної безпеки

(шифр і назва навчальної дисципліни)

напрямок підготовки 263 «Цивільна безпека»

(шифр і назва напряму підготовки)

спеціальність 263 «Цивільна безпека»

(шифр і назва спеціальності)

спеціалізація _____

(назва спеціалізації)

інститут, факультет, відділення Гірничий

(назва інституту, факультету, відділення)

2016- 2017 навчальний рік

Робоча програма дисципліни Міжнародне співробітництво в галузі цивільної безпеки для студентів

(назва навчальної дисципліни)

за напрямом підготовки 263 «Цивільна безпека», спеціальністю 263 «Цивільна безпека», «   », 2017 року - 13 с

Розробник:

Столбченко Олена Володимирівна, доцент кафедри аерології та охорони праці, к-т технічних наук, доцент.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри аерології та охорони праці

Протокол від. “31” серпня 2017 року № 1

Завідувач кафедри (голова циклової комісії) аерології та охорони праці

_____ (Голінько В.І.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

“1” вересня 2017 року

©Голінько В.І., 2017 рік
©НГУ, 2017 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань __263 Цивільна безпека (шифр і назва)	Нормативна	
	Напрямок підготовки 263 Цивільна безпека (шифр і назва)		
Модулів – 1	Спеціальність (професійне Спрямування): 263 «Цивільна безпека,	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		5-й	5-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання не передбач.		Семестр	
Загальна кількість годин - 120		9-й	9-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 5,2	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	14 год. 12 год.	8 год.
		Практичні, семінарські	
		14 год. 12 год.	4 год.
		Лабораторні	
		0 год.	0 год.
		Самостійна робота	
		68 год.	108 год.
		Індивідуальні завдання: 0 год.	
Вид контролю: залік			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

- для денної форми навчання – 0,4;
- для заочної форми навчання – 0,1.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни.

Мета полягає у формуванні у майбутніх фахівців правових знань щодо стану проблем цивільної безпеки, складових і функціонування управління охороною праці та шляхів правового регулювання методів та засобів забезпечення безпеки праці згідно з чинними законодавчими та іншими нормативно-правовими актами ЄС і України.

Перелік професійних компетентностей:

- Здатність організації контролю за додержанням вимог чинних нормативно-правових актів з цивільної безпеки, стандартів безпеки праці у процесі виробництва ЄС і України;
- Здатність аналізувати організацію діяльності служби цивільного захисту і служби охорони праці підприємства;
- Здатність проводити оцінку безпеки об'єктів підвищеної небезпеки та потенційно небезпечних об'єктів, сертифікацію виробів, машин, матеріалів на відповідність вимогам безпеки ЄС і України;
- Здатність організовувати експлуатацію техніки, устаткування, спорядження та засобів автоматики у сфері професійної діяльності безпеки ЄС і України.

Перелік професійних компетентностей за спеціалізацією:

- Здатність під час участі у проведенні експертизи проектної документації виявляти порушення, які створюють загрозу життю і здоров'ю працівників або можуть привести до аварії;
- Здатність аналізувати відповідність інженерно-технічних рішень в будівлях та спорудах нормативним вимогам з охорони праці, виробничої санітарії, протипожежного стану та охорони навколишнього середовища;
- Здатність визначати ризики небезпек, складати карти професійних ризиків, застосовувати міжнародні стандарти щодо аудиту та системи керування охороною праці на підприємстві;
- Здатність здійснення контролю за додержанням у підрозділах підприємства законодавчих та інших нормативно-правових актів з охорони праці, враховуючи особливості техногенної небезпеки об'єкта, техногенну небезпеку виробничих процесів, вимоги чинних нормативних документів, в умовах виробництва.

Результати навчання студент повинен знати:

- принципи державної політики в сфері охорони праці;
- права роботодавця та робітника і трудових колективів,
- права та пільги робітників;
- структуру системи державного управління охороною праці;
- основні положення законодавчих актів щодо регулювання та створення безпечних і здорових умов праці;
- юридичну відповідальність за скоєння злочинів за порушення у сфері охорони праці.

В результаті вивчення курсу студент повинен вміти:

- складати договір (угоди) про прийом працівника на роботу;
- визначати ступінь юридичної відповідальності за правопорушення у сфері охорони праці;
- застосовувати отримані знання правових основ цивільного захисту, охорони праці у повсякденному житті та практичній діяльності

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Історичні аспекти та роль Міжнародної організації праці в рамках політики ЄС. Правові засади діяльності суду ЄС.

Тема 1. Історичні аспекти політики ЕС в сфері охорони праці.

Ролі і функції основних суб'єктів трудових правовідносин - держави, роботодавця і працівника. Інтеграція України у європейське співтовариство, проведення ринкових реформ.

Державна політика України щодо адаптації законодавства у сфері охорони праці до законодавства Європейського Союзу. Адаптація законодавства України до законодавства ЄС, процес приведення законів України та інших нормативно-правових актів у відповідність з *acquis communautaire*,

Тема 2. Охорона праці на різних етапах європейської інтеграції.

Інтеграція України у європейське співтовариство, проведення ринкових реформ. Узгодження Національного законодавства у сфері охорони праці з чинними нормами Європейського Співтовариства. Копенгагенський самміт Україна - Європейський Союз. Ялтинський самміт Україна – Європейський Союз. Договір про Європейський Союз 1992 року, із змінами, внесеними Амстердамським договором 1997 року та Ніщцьким договором 2001 року, а також договорами про приєднання. Прийняття Хартії у формі політичної декларації під час роботи Міжурядової конференції в Ніщі.

Тема 3. Роль Міжнародної організації праці у формуванні політики ЄС.

Рекомендація щодо застосування Бернської Конвенції. Метод трипартизму. Декларації основних принципів та прав у світі праці. Конвенції Міжнародної Організації Праці, які ратифіковані Україною.

Тема 4. Охорона праці як частина політики в сфері зайнятості. Імплементация політики в сфері охорони праці в державах-членах.

Європейська стратегія зайнятості. Європейська Комісія, що діє як виконавчий комітет, і Рада, що складається із представників держав-членів. Національна законодавча система включає обов'язки працівників і роботодавців. Економічний підхід до проблем охорони праці.

Тема 5. Правові підстави політики ЄС в сфері охорони праці.

Положення Договору про заснування Європейського Співтовариства.

Поліпшення виробничих умов, для забезпечення безпеки та захисту здоров'я робітників.

Тема 6. Інституційні рамки політики ЕС в сфері охорони праці.

Правова система ЄС. Організаційно-інституційну структура ЄС. Агенції Європейського Союзу.

Тема 7. Правові засади діяльності суду ЄС. Сучасний стан охорони праці в Україні.

Суд Європейських Спільнот. Діяльність Суду ЄС. Статус Суддів Суду. Роль Суду ЄС у сфері охорони праці.

Змістовий модуль 2.

Тема 1. Європейські і міжнародні стандарти в сфері охорони праці та законодавство України.

Національне законодавство, колективні договори або рішення арбітражних органів. Суб'єкти організації оплати праці. Обов'язки держав, які закріплює Європейська соціальна хартія. Заборона дискримінації на роботі та при працевлаштуванні.

Тема 2. Робоче місце та обладнання.

Мінімальні вимоги безпеки та здоров'я на робочому місці. правила з техніки безпеки та гігієни праці. Мінімальні вимоги щодо безпеки і охорони здоров'я для робочих зон, що використовуються вперше. Мінімальні приписи щодо безпеки і охорони здоров'я для робочих зон, що вже використовуються. Виявлення вогню і боротьба з пожежами. Вентиляція закритих робочих приміщень. Температура в приміщеннях. Використання робочого обладнання. Використання засобів індивідуального захисту.

Тема 3. Охорона праці окремих категорій працівників.

Охорона праці працівників з фіксованим терміном працевлаштування та тимчасових працівників. Охорона праці працівників які працюють в умовах неповної зайнятості, надомників, сумісників та сезонних працівників. Охорона праці молоді. Охорона праці вагітних жінок. Охорона праці інвалідів.

Тема 4. Окремі види діяльності: ОП у вугільних шахтах, ОП на будівництві, аналіз відповідності законодавства України и *acquis communautaire*.

ОП у вугільних шахтах, ОП на будівництві, аналіз відповідності законодавства України.

Тема 5. Особливі ризики: біологічні, хімічні, фізичні фактори впливу, електромагнітні хвилі, шум, механічна вібрація, канцерогени та мутагени.

Праця з моніторами. Ручне вантаження, пов'язане з ризиком.. Біологічні фактори впливу. Хімічні фактори впливу та азбест.. Фізичні фактори впливу. Електромагнітні хвилі.

Тема 6. Рекомендації з адаптації законодавства України до *acquis communautaire*.

Аналіз законодавства України з питань охорони праці від особливих ризиків на предмет його відповідності *acquis communautaire*

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма					Заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1.												
Тема 1. Історичні аспекти політики ЄС в сфері охорони праці.	8,5	2	2			4,5	9,5	0,5		1		8
Тема 2. Охорона праці на різних етапах європейської інтеграції.	8,5	2	2			4,5	9,5	0,5		1		8
Тема 3. Роль Міжнародної організації праці у формуванні політики ЄС.	8,5	2	2			4,5	8,5	0,5				8
Тема 4. Охорона праці як частина політики в сфері зайнятості. Імплементация політики в сфері охорони праці в державах-членах.	8,5	2	2			4,5	9,5	0,5		1		8
Тема 5. Правові підстави політики ЄС в сфері охорони праці.	8,5	2	2			4,5	9,5	0,5		1		8
Тема 6. Інституційні рамки політики ЄС в сфері охорони праці.	8,5	2	2			4,5	7,5	0,5		-		7
Тема 7. Правові засади діяльності суду ЄС. Сучасний стан охорони праці в Україні.	8,5	2	2			5	9	1		1		7
Разом за змістовим модулем 1	60	14	14			32	60	4		4		54
Усього годин	60	14	14			32	60	4		4		54
Модуль 2												
Змістовий модуль 2.												
Тема 1. Європейські і міжнародні стандарти в сфері охорони праці та законодавство України.		2	2			6	10,5	0,5				10
Тема 2. Робоче місце та обладнання.		2	2			6	10,5	0,5				10
Тема 3. Охорона праці окремих категорій працівників.		2	2			6	10,5	0,5				10
Тема 4. Окремі види діяльності: ОП у вугільних шахтах, ОП на будівництві, аналіз відповідності законодавства України <i>acquis</i>		2	2			6	9,5	0,5				9

<i>communautaire.</i>												
Тема 5. Особливі ризики: біологічні, хімічні, фізичні фактори впливу, електромагнітні хвилі, шум, механічна вібрація, канцерогени та мутагени.		2	2			6	10	1				9
Тема 6. Рекомендації з адаптації законодавства України до <i>acquis communautaire.</i>		2	2			6	10	1				9
Разом за змістовим модулем 1	60	12	12			36	60	4				56
Усього годин	120	26	26			68	120	8		4		108

7. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Міжнародні норми в галузі цивільної безпеки.	3
2	Міжнародна організація праці та її вплив на ринок праці	3
3	Директиви ЄС з охорони праці	3
4	Соціальне партнерство	2
5	Міжнародно-правове співробітництво в сфері зайнятості, працевлаштування та забезпечення умов праці.	3
6	Регулювання праці з іноземною участю	2
7	Міжнародно-правове регулювання умов праці окремих категорій працівників	2
8	Загальновизнані принципи в сфері праці.	3
9	Міжнародні стандарти та ініціативи у сфері соціальної відповідальності	3

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	<u>Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права.</u>	10
2	Міжнародний пакт про цивільні і політичні права	10
3	Трудові норми Міжнародної організації праці	11
4	Основні Конвенції МОП в галузі охорони праці.	17
5	Міжнародні стандарти з охорони праці	10
6	Міжнародні організації в сфері охорони праці	10
	Разом	68

9. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання навчальним планом не передбачені.

10. Методи навчання

Методи навчання, що використовуються у процесі лекційних занять:

3. словесні методи;
4. наочні методи;
5. практичні методи;
6. самостійна робота студентів.

11. Методи контролю

Оцінка якості засвоєння навчальної дисципліни «Міжнародне співробітництво в галузі цивільної безпеки» включає поточний контроль успішності та диференційований залік.

Для модульного контролю засвоєння студентами навчального матеріалу, що вивчається під час аудиторних занять і самостійної роботи, передбачено проведення модульної контрольної роботи.

Модульний контроль здійснюється через оцінювання рівня сформованості компетенції.

Підсумковий контроль здійснюється без участі студента на підставі результату поточного контролю успішності та результату заліку через визначення середньозваженого балу.

Самостійна робота з підготовки до контрольних заходів здійснюється за методичними рекомендаціями до самостійної роботи.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Дисципліна "Міжнародне співробітництво в галузі цивільної безпеки " передбачає викладання навчального матеріалу на лекціях та самостійної роботи студентами.

Кількість балів за дисципліну заносять до таблиці

Поточне тестування та самостійна робота							Підсумковий тест (екзамен)	Сума
Змістовий модуль 1							20	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7		
5	5	5	5	5	5	10		
Змістовий модуль 2							20	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6			
5	5	5	5	5	10			

T1, T2 ... T12 – теми змістових модулів.

13. Методичне забезпечення

Практикум з дисципліни «Міжнародне співробітництво в галузі цивільної безпеки»

14. Рекомендована література Базова

1. Охорона праці: європейські і міжнародні стандарти та законодавство України (порівняльний аналіз) Науково-практичний посібник в двох томах Том 1 Харків - Київ 2006, – 680 с.
2. Електронний конспект лекцій з дисципліни «Міжнародне співробітництво в галузі цивільної безпеки» / О.В. Столбченко НГУ, 2017.

Допоміжна

Киселев И. Я. Сравнительное и международное трудовое право : [учеб. для вузов] / И. Я. Киселев. – М. : Дело, 1999. – 728 с.

Напрями діяльності Міжнародної організації праці в Україні [Електронний ресурс] / веб-сайт представництва МОП в Україні. – Режим доступу: <http://www.ilo.org.ua/Pages/ProjectsILO.aspx>

АНАЛІТИКА. Про стан реалізації в Україні норм конвенцій МОП [Електронний ресурс] / Соціально-економічний департамент Федерації профспілок України. – Режим доступу: <http://www.fpsu.org.ua>

Список країн, що ратифікували Конвенцію № 173 про захист вимог працівників у випадку неплатоспроможності роботодавця [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ilo.org/dyn/normlex>

Конвенція МОП № 173 про захист вимог працівників у випадку неплатоспроможності роботодавця 1992 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua>

Богатыренко З. С. Международная организация труда: конвенции, документы, материалы / З. Богатыренко. – М. : ДиС, 2007. – 752 с.

Конвенція МОП № 167 про безпеку та гігієну праці у будівництві 1988 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua>

Національна доповідь МНС України про стан техногенної та природної безпеки в Україні у 2010 році: / [О. М. Євдін, Ю. Ю. Колесніченко, С. М. Волошин, П. П. Кропотов та ін.]. – К. : Чорнобильінтерінформ, 2011. – 216 с.

Н. В. Кривець. Міжнародна організація праці // Енциклопедія історії України : у 10 т. / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. ; Інститут історії України НАН України. – К. : Наук. думка, 2009. — Т. 6 : Ла — Мі. — С. 706. — ISBN 978-966-00-1028-1.

Конвенція МОП № 170 про безпеку в застосуванні хімічних речовин на виробництві 1990 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua>

Конвенція МОП № 172 про умови праці в готелях, ресторанах та аналогічних закладах 1991 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua>

Конвенція МОТ № 181 о частных агентствах занятости 1997 г. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ilo.org/dyn/normlex>

Достойный труд для домашних работников: Доклад VI (1). – Женева : МБТ, 2009. – 452 с.
Соціальний діалог в Європейському Союзі.

Чи ратифікує Україна Конвенцію МОП про домашній персонал? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mojazarplata.com.ua>

Конвенція МОТ № 189 о достойном труде домашних работников 2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ilo.org/dyn/normlex>

Проблемні питання виконання в Україні норм конвенцій Міжнародної організації праці: (Рекомендації учасників круглого столу, присвяченого Міжнародному дню прав людини) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sopu.org>

- Конвенции и рекомендации / Междунар. организация труда: В 2 т. — Женева: МБТ, 1991.
 Директива Ради Європейських Співтовариств 89/391/ЕЕС «Про впровадження заходів, що сприяють поліпшенню безпеки й гігієни праці працівників».
 Конвенція МОП 187 «Про основи, що сприяють безпеці й гігієні праці».
 Міжнародний стандарт SA8000: 2001 «Соціальна відповідальність». SAI SA8000: 2001 Social Accountability International.
 Міжнародний стандарт ISO 26000:2010 – «Настанова по соціальній відповідальності». ISO 26000: 2010 (Draft) Guidance on Social Responsibility.
 Міжнародний стандарт OHSAS 18001:2007 Occupational health and safety management systems – Requirements. Системи менеджменту охорони праці – Вимоги.
 Міжнародний стандарт OHSAS 18002, Guidelines for the implementation of OHSAS 18001. Настанова по впровадженню OHSAS 18001.

Основні законодавчі та нормативно-правові акти

1. Конвенція МОП №29 про примусову чи обов'язкову працю, 1930р. (ратифіковано 09.06.56).
2. Конвенція МОП №47 про скорочення робочого часу до сорока годин на тиждень, 1935 р. (ратифіковано 09.06.56).
3. Конвенція МОП №100 про рівну оплату чоловіків і жінок за рівноцінну працю, 1951 р. (ратифіковано 09.06.56).
4. Конвенція МОП №10 про мінімальний вік допуску дітей до роботи в сільському господарстві, 1921 р. (ратифіковано 11.08.56).
5. Конвенція МОП №11 про право на асоціацію та об'єднання трудящих у сільському господарстві, 1921 р. (ратифіковано 11.08.56).
6. Конвенція МОП №15 про мінімальний вік допуску підлітків на роботу вантажниками вугілля або кочергами у флоті, 1921 р. (ратифіковано 11.08.56).
7. Конвенція МОП №16 про обов'язковий медичний огляд дітей і підлітків, зайнятих на борту суден, 1921 р. (ратифіковано 11.08.56).
8. Конвенція МОП №52 про щорічні оплачувані відпустки, 1936р. (ратифіковано 11.08.56).
9. Конвенція МОП №58 про мінімальний вік дітей для допуску їх на роботу в морі (переглянута), 1936 р. (ратифіковано 11.08.56).
10. Конвенція МОП №59 про мінімальний вік дітей для прийому їх на роботу в промисловості (переглянута), 1937 р. (ратифіковано 11.08.56).
11. Конвенція МОП №60 про вік дітей для прийому їх на непромислові роботи, 1937 р. (ратифіковано 11.08.56).
12. Конвенція МОП №77 про медичний огляд дітей і підлітків з метою встановлення їх придатності до праці в промисловості, 1946р. (ратифіковано 11.08.56).
13. Конвенція МОП №78 про медичний огляд дітей і підлітків з метою встановлення їх придатності до праці на непромислових роботах, 1946р. (ратифіковано 11.08.56).
14. Конвенція МОП №79 про обмеження нічної праці дітей і підлітків на непромислових роботах, 1946 р. (ратифіковано 11.08.56).
15. Конвенція МОП №87 про свободу асоціації і захист права на організацію, 1948 р. (ратифіковано 11.08.56).
16. Конвенція МОП №90 про нічну працю підлітків у промисловості (переглянута), 1948р. (ратифіковано 11.08.56).
17. Конвенція МОП №98 про застосування принципів права на організацію і ведення колективних переговорів, 1949р. (ратифіковано 11.08.56).
18. Конвенція МОП №103 про охорону материнства, 1952 р. (ратифіковано 11.08.56).

19. Конвенція МОП №45 про застосування праці жінок на підземних роботах у будь-яких шахтах, 1935 р. (ратифіковано 30.06.61).
20. Конвенція МОП №95 про охорону заробітної плати, 1949 р. (ратифіковано 30.06.61).
21. Конвенція МОП №111 про дискримінацію в галузі праці і занять, 1958 р. (ратифіковано 30.06.61).
22. Конвенція МОП №112 про мінімальний вік для прийняття на роботу рибалок, 1959 р. (ратифіковано 30.06.61).
23. Конвенція МОП №14 про щотижневий відпочинок на промислових підприємствах, 1921 р. (ратифіковано 29.05.68)
24. Конвенція МОП №106 про щотижневий відпочинок в торгівлі та установах, 1957 р. (ратифіковано 29.05.68).
25. Конвенція МОП № 115 про захист трудящих від іонізуючої радіації, 1960 р. (ратифіковано 29.05.68).
26. Конвенція МОП №120 про гігієну в торгівлі та установах, 1964 р. (ратифіковано 29.05.68).
27. Конвенція МОП №122 про політику в галузі зайнятості, 1964 р. (ратифіковано 29.05.68).
28. Конвенція МОП №23 про репатріацію моряків, 1926 р. (ратифіковано 04.02.70).
29. Конвенція МОП №27 про зазначення ваги важких вантажів, що перевозяться на суднах, 1929 р. (ратифіковано 04.02.70).
30. Конвенція МОП №32 про захист від нещасних випадків трудящих, зайнятих на вантаженні або розвантаженні суден (переглянута), 1932 р. (ратифіковано 04.02.70).
31. Конвенція МОП №69 про видачу судовим кухарям свідоцтв про кваліфікацію, 1946 р. (ратифіковано 04.02.70).
32. Конвенція МОП №73 про медичний огляд моряків, 1946 р. (ратифіковано 04.02.70).
33. Конвенція МОП №92 про приміщення для екіпажу на борту суден (переглянута), 1949 р. (ратифіковано 04.02.70)
34. Конвенція МОП №108 про національне посвідчення особи моряків, 1958 р. (ратифіковано 04.02.70).
35. Конвенція МОП №113 про медичний огляд рибалок, 1959 р. (ратифіковано 04.02.70).
36. Конвенція МОП №116 про частковий перегляд конвенцій, прийнятих Генеральною конференцією Міжнародної організації праці на своїх перших тридцяти двох сесіях, з метою уніфікації положень про підготовку Адміністративною радою Міжнародного бюро праці доповідей про застосування конвенцій, 1961 р. (ратифіковано 04.02.70).
37. Конвенція МОП №119 про постачання машин захисними пристроями, 1963 р. (ратифіковано 04.02.70).
38. Конвенція МОП №123 про мінімальний вік допуску на підземні роботи в шахтах і рудниках, 1965 р. (ратифіковано 04.02.70).
39. Конвенція МОП №124 про медичний огляд молодих людей з метою визначення їх придатності до праці на підземних роботах у шахтах і рудниках, 1965 р. (ратифіковано 04.02.70).
40. Конвенція МОП №126 про приміщення для екіпажу на борту рибальських суден, 1966 р. (ратифіковано 04.02.70).
41. Конвенція МОП №138 про мінімальний вік для прийняття на роботу, 1973 р. (ратифіковано 07.03.79).
42. Конвенція МОП №142 про професійну орієнтацію та професійну підготовку в галузі розвитку людських ресурсів, 1975 р. (ратифіковано 07.03.79).
43. Конвенція МОП №149 про зайнятість і умови праці та життя сестринського персоналу, 1977 р. (ратифіковано 07.03.79).
44. Конвенція МОП №160 про статистику праці, 1985 р. (ратифіковано 03.05.90).
45. Конвенція МОП №133 про приміщення для екіпажу на борту суден (додаткові положення), 1970 р. (ратифіковано 14.07.93).
46. Конвенція МОП №147 про мінімальні норми на торговельних суднах, 1976 р. (ратифіковано 14.07.93).
47. Конвенція МОП №144 про тристоронні консультації (міжнародні трудові норми), 1976р. (ратифіковано 17.12.93).
48. Конвенція МОП №2 про безробіття, 1919 р. (ратифіковано 04.02.94).

49. Конвенція МОП №154 про сприяння колективним переговорам, 1981 р. (ратифіковано 04.02.94).
50. Конвенція МОП №158 про припинення трудових відносин з ініціативи підприємства, 1982 р. (ратифіковано 04.02.94).
51. Конвенція МОП №156 про рівне ставлення і рівні можливості для трудящих чоловіків і жінок: трудящі із сімейними обов'язками, 1981 р. (ратифіковано 22.10.99).

15. Інформаційні ресурси

1. Міністерство освіти і науки України <http://www.mon.gov.ua>.
2. Міністерство екології та природних ресурсів України <http://www.menr.gov.ua/>.
3. Міністерство України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи <http://www.mns.gov.ua/>.
4. Рада національної безпеки і оборони України <http://www.rainbow.gov.ua/>.
5. Постійне представництво України при ООН <http://www.uamission.org/>.
6. Північноатлантичний альянс (НАТО) <http://www.nato.int/>.
7. Новини про поточні події у світі, в т. ч. про надзвичайні ситуації <http://www.100top.ru/news/> (російською мовою).
8. Офіційний сайт Американського вулканологічного товариства <http://vulcan.wr.usgs.gov/> (англійською мовою).
9. Український інститут досліджень навколишнього середовища і ресурсів при Раді національної безпеки і оборони України <http://www.eriou.ukrtel.net/index.htm>.
10. Офіційний сайт Межпарламентской Ассамблеї держав-учасниць Содружества Независимых Государств (МПА СНГ). <http://www.iacis.ru>
11. Інформаційно-пошукова правова система «Нормативні акти України (НАУ)». <http://www.nau.ua>